

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ*

Шкодiна Iрина Вiталiївна

докт. екон. наук, професор
кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

ХНУ імені В.Н.Каразіна

майдан Свободи, 4, м. Харків, Україна, 61077

e-mail: iryna.shkodina@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4035-3188>

Scopus author ID: 36069985400

Зеленько Олександр Олегович

канд. екон. наук, доцент кафедри
кафедра економічної теорії, ХНПУ імені Г.С.Сковороди

вул. Алчевських, 29, м. Харків, Україна, 61002

e-mail: azelenko1077@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7283-0914>

У статті розглянуто особливості формування та реалізації бюджетної політики в економіці України, які мають суттєвий вплив на її результативність. Мета: визначення особливостей формування та реалізації бюджетної політики та їх наслідків для національної економіки України. Використовуються загальнонаукові методи пізнання: аналізу і синтезу – для виокремлення окремих особливостей бюджетної політики як на етапі формування так і її реалізації, системно – логічний – для формулювання наслідків існуючої бюджетної політики в Україні та пропозицій із її удосконалення. Отримано такі результати: на основі проведеного у статті дослідження виявлені сучасні особливості формування та реалізації бюджетної політики, які мають суттєвий вплив на її результативність. Проаналізовано наслідки зазначених особливостей для соціально – економічних процесів в країні. З метою покращення результатів бюджетної політики запропоновано систему взаємопов'язаних кроків, які передбачають розробку довгострокової стратегії розвитку економіки, структурно – інвестиційної політики держави з чіткими пріоритетами, бюджетної стратегії на декілька років з обов'язковою прив'язкою до пріоритетів розвитку та запланованих реформ, проведення реформ у пов'язаних з бюджетною системою сферах діяльності, посилення контролю за цільовим використанням бюджетних коштів. Висновки: Проведений аналіз свідчить, що на сучасному етапі розвитку бюджетна політика має певні особливості, які суттєво послаблюють позитивний ефект її застосування. З урахуванням того, що бюджетна політика має значний вплив на напрям розвитку та на ділову активність національної економіки зазначений напрям дослідження ще тривалий час потребуватиме уваги дослідників. Актуальними, є питання пов'язані з формуванням та реалізацією бюджетної стратегії, вибором та фінансуванням структурних пріоритетів та ін.

Ключові слова: бюджетна політика, особливості формування та реалізації бюджетної політики, стратегія розвитку економіки, бюджетна стратегія.

Постановка завдання. Безпрецедентні заходи державної підтримки, які зараз здійснюють уряди багатьох країн світу демонструють роль та можливості впливу бюджетної політики на стан та економічну динаміку національної економіки. Вдале використання інструментарію бюджетної політики дозволяє країнам підтримати сукупний попит і пропозицію в період пандемії COVID-19 та пом'якшити пов'язані з нею економічні проблеми (падіння обсягів виробництва, зайнятості, доходів, інвестицій та ін.) Зазначені негативні наслідки COVID-19 не

оминули і Україну, яка, також, відчула значні економічні проблеми і у такій ситуації застосувала інструменти бюджетної політики. Однак, не зважаючи на наявність значного досвіду та переваг використання бюджетної політики в світовій економічній думці у порівнянні із використанням традиційної монетарної політики, в Україні використання бюджетної політики свідчить про її невисоку ефективність [15, с.312].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

З урахуванням важливої ролі бюджетної політики, яку вона відіграє у формуванні

* **Cite as:** Shkodina, I., Zelenko, O. (2021). Budget Policy and its Features in the Economy of Ukraine, *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: International Relations. Economics. Country Studies. Tourism*. 13, 145-151. <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2021-13-15>

економічної політики держави зазначеному питанню присвячена значна кількість наукових досліджень. Вагомий внесок у розуміння теоретичних основ формування бюджетної політики та її практичної реалізації в сучасних умовах, дослідженню її ролі у регулюванні соціально – економічних процесів внесли роботи В. Дем'янишина та С. Юрія, дослідженню теоретичних засад формування бюджетного механізму та перспективам його модернізації присвячені роботи З. Лободіної. Значний внесок у розуміння основ бюджетного регулювання економіки, формування бюджетного механізму, який спрямований на економічний розвиток внесли дослідження І. Чугунова. Важлива роль у розумінні особливостей формування та реалізації пріоритетів бюджетної політики та можливостей підвищення ефективності бюджетного механізму належить роботам Я. Жаліла. Формуванню та реалізації бюджетної політики та напрямам її удосконалення в умовах децентралізації, розвитку міжбюджетних відносин в сучасних умовах присвячені роботи А. Лисяк та ін. Не зважаючи на значну увагу науковців до зазначеного напрямку досліджень висока швидкість змін в українській економіці та у політико – управлінському середовищі робить актуальним подальший аналіз змін у бюджетній політиці та їх наслідків для економіки України.

Постановка завдання. Визначення особливостей формування та реалізації бюджетної політики та їх наслідків для національної економіки.

Під час дослідження використовуються загальнонаукові методи пізнання: аналізу і синтезу – для виокремлення окремих особливостей бюджетної політики як на етапі формування так і на етапі її реалізації, системно – логічний – для формулювання наслідків існуючої бюджетної політики в Україні та пропозицій із її удосконалення.

Виклад основного матеріалу. У найбільш загальному вигляді бюджетна політика – це діяльність держави щодо використання бюджетних відносин для забезпечення соціально – економічного розвитку суспільства. [7, с.23] Бюджетна політика є однією із важливих складових економічної політики, яка має значний вплив на вектор розвитку економіки, підприємництва, населення забезпечуючи реалізацію функцій держави.

З огляду на такі можливості впливу країни світу активно використовують інструменти бюджетної політики для підтримки, стимулювання ділової активності в економіці які включають в себе виплати працівникам, які втратили роботу під час пандемії COVID-19, масштабні програми підтримки підприємницького сектору економіки та ін. Українська влада, діючи в руслі світових тенденцій, здійснила певні кроки з метою

підтримки економіки використовуючи інструменти бюджетної політики. Однак, напрями підтримки та отримані результати виявилися значно скромнішими ніж у інших країнах. На нашу думку така результативність пов'язана з особливостями розробки та реалізації заходів бюджетної політики в Україні.

Серед зазначених особливостей, які суттєво впливають на результат бюджетної політики можна назвати наступні:

- аналіз рішень законодавчої та виконавчої влади свідчить, що існує проблема відсутності системного бачення майбутнього розвитку економіки України та шляхів її подальшого реформування. Внаслідок цього, спостерігається несистемне, хаотичне реформування національної економіки, часта зміна векторів розвитку та пріоритетів економічної політики, відсутність послідовності у проведенні реформ при зміні влади та ін. Зазначена особливість відбивається і на формуванні та реалізації бюджетної політики, зокрема, у використанні неефективних підходів до розподілу ресурсів бюджету з точки зору світових тенденцій розвитку;

- як і у попередні роки українська влада не має у порядку денному планів із розробки та реалізації політики соціальної справедливості, що ставить під загрозу не лише майбутній економічний розвиток, а й існування української держави. Як свідчать численні дослідження у США, Великобританії, Іспанії, Бразилії соціальна справедливість є важливою умовою для сталого розвитку політичної та економічної системи у будь-якій країні [13, с.21,34,46,48,62-63];

- одним із важливих чинників, який впливає на дохідну частину бюджету є фінансовий стан стратегічних державних підприємств, які є великими платниками податків (НАК «Нафтогаз України», НАЕК «Енергоатом» та ін.). Політика діючого уряду, як і попередників, по відношенню до стратегічних підприємств базується на врахуванні інтересів українських фінансово – промислових груп та груп впливу в українській політиці, тому говорити про ефективність роботи таких підприємств та їх прозорість не доводиться. Перевірка Держаудитслужбою у 2020 р. НАК «Нафтогаз України» за період з жовтня 2018 по грудень 2019 р. виявила фінансових порушень на 225 млрд.грн., через що втрати державного бюджету перевищили 75 млрд. грн. [11] Зменшились надходження і від НАЕК «Енергоатом» через політику держави на енергетичному ринку, яка спрямована на забезпечення інтересів провідних фінансово – промислових груп. Так, за 8 місяців 2019 р. компанія сплатила до бюджетів усіх рівнів 9015,4 млн. грн. податків, за 8 місяців 2020 р. обсяг сплачених податків становив 7236,7 млн. грн. [8] ;

- непрозорий, часто відверто лобістський розподіл коштів, який не має нічого спільного з виваженою економічною політикою, спрямованою на розвиток національної економіки. Так, у підготовленому Кабінетом Міністрів України до другого читання проєкті бюджету на 2021 рік відбулося скорочення фінансування Міністерства освіти і науки на 4 млрд.грн., майже на 5 млрд. грн. скорочено видатки на регіональні програми розвитку, скорочено фінансування міністерств економічного профілю на 2 млрд.грн. [2] Однак, уряд залишив без ґрунтового обґрунтування підвищення фінансування Офісу президента (на 357 млн.грн.), Кабінету Міністрів України (на 180 млн.грн.), Верховної Ради (на 184 млн.грн.). Відмітимо, що було підвищено фінансування судової влади, усіх правоохоронних органів. Також, викликає подив ініціатива депутатів партії влади виділити додаткові 3 млрд. грн. на фінансування розвитку інфраструктури аеропортів.[5] На погляд експертів, фінансування розвитку аеропортів в період майже повного падіння авіаперевезень не можна вважати ефективним шляхом використання обмежених коштів бюджету. [10] Застосування зазначеної практики суттєво зменшує можливості бюджетної політики із стимулювання економіки, розвитку науки та освіти, посилення соціальної політики з відповідними наслідками для ділової активності в економіці, освіти та рівня життя громадян[2,5];

- поширена практика нецільового використання коштів, яка суттєво ослабляє стимулюючий характер бюджетної політики. Яскравим прикладом такої практики є створення у 2020 р. фонду боротьби із COVID-19 в якому було акумульовано 66 млрд. грн. кошти якого, за логікою подій та заяв урядовців, призначались для боротьби з наслідками поширення коронавірусу. Як можна побачити з даних Міністерства фінансів України, значна частка витрат виявилася не пов'язана з підготовкою країни до епідемії COVID-19 та підтримкою населення, малого бізнесу: значна частина коштів фонду виділена на будівництво доріг (заплановано виділити 31,44 млрд. грн.), виплати працівникам поліції (заплановано 2,53 млрд. грн.), державну підтримку сфери культури, туризму та креативних індустрій (заплановано 1 млрд. грн.), часткове відновлення видатків у сфері культури і спорту (0,475 млрд. грн.), повернення коштів за пробне ЗНО (0,052 млрд. грн.) та ін. [14] Як наслідок, система охорони здоров'я виявилася не готовою до 2-ї хвилі COVID-19: у жовтні – листопаді 2020 р., через 7 місяців після введення карантину виявилось, що і досі не вистачає місць у лікарнях, сучасного обладнання, медикаментів, апаратів штучної вентиляції

легенів та ін. Через складну ситуацію у системі охорони здоров'я уряд запровадив карантин вихідного дня, що мав негативні наслідки для ділової активності малого та середнього бізнесу, доходів зайнятих та податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів. Також, відмітимо, що використання коштів фонду не сприяє захисту найбільш незахищених верств населення;

- хронічне невиконання видаткової частини бюджету. Звертає на себе увагу проблема невиконання різнорівневих програм розвитку національної економіки. Так, за 8 місяців 2020 року не почалося фінансування 25 бюджетних програм на 9,5 млрд. грн. (1/8 від запланованих витрат бюджету на 2020 р.). [12] За думкою фахівців, Міністерство фінансів не спроможне реалізовувати масштабні програми підтримки розвитку економіки, реалізації масштабної соціальної політики, яка б охоплювала мільйони отримувачів (громадяни, малий бізнес). Практика свідчить, що міністерство здатне виконувати лише прості бюджетні програми, які не мають значного потенціалу у сфері підтримки бізнесу та населення [4];

- масштабне фінансування державних програм, які не мають значного впливу на ділову активність в національній економіці. В першу чергу мова йде про ініціативу влади щодо будівництва доріг державного значення. Не ставлячи під сумнів необхідність будівництва автошляхів в країні, варто зазначити, що реалізація зазначеної програми матиме не лише позитивні наслідки у вигляді нових автошляхів. По-перше, кошти на їх будівництво будуть вилучені із фонду, основним призначенням якого є боротьба з епідемією COVID-19 в країні, з відповідними негативними наслідками для здатності системи охорони здоров'я впоратись із зростанням кількості захворювань, ділової активності в економіці, надходжень до бюджетів усіх рівнів та ін. По-друге, важко погодитись з аргументами представників влади, що будівництво автошляхів матиме значний мультиплікативний вплив на ділову активність у вітчизняних галузях економіки. Проблема полягає у тому, що в економіці України не сформований самодостатній галузевий кластер, який спеціалізується на такому будівництві (виробництво бітуму, спецтехніки, наявність необхідної кількості фахівців та кваліфікованих працівників), а темпи будівництва шляхів значно перевищують можливості економіки з виробництва відповідних матеріалів (наприклад, бітуму). За оцінками експертів, близько 50% усіх коштів, які влада планує витратити на будівництво автошляхів (2 млрд. дол. США), отримають іноземні виробники бітуму, спецтехніки та ін. Отже, уряд в умовах серйозної економічної кризи

вітчизняними коштами підтримує економіки інших країн (Турція, Китай, Росія, Білорусь) [1];

- збереження практики підтримки держбюджету в обмін на надання преференцій для політичних груп впливу, окремих депутатів. Поширена практика в українській владі, яка має, здебільшого, негативний вплив на ефективність і прозорість розподілу та використання коштів державного бюджету. Так, при підготовці проекту бюджету на 2021 р. видатки бюджету на депутатські потреби збільшилися на 7,4 млрд. грн. при одночасному зменшенні видатків на регіональний розвиток через Державний фонд регіонального розвитку на 3,2 млрд. грн., який є основою для фінансування програм регіонального розвитку в країні. [10] Відзначимо, що подібна практика існує давно і Міністерство фінансів намагається позбавитись цієї практики, однак безуспішно. Її існування призводить до перерозподілу ресурсів бюджету з Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) та до зменшення субвенцій на розвиток об'єднаних територіальних громад (ОТГ) на користь видатків на здійснення депутатських повноважень. Причина такого стану справ полягає у тому, що фінансування програм ДФРР та субвенції ОТГ мають чіткі правила розподілу та використання, а видатки на депутатські потреби не обтяжені такими правилами. [6] Таким чином, при формуванні та реалізації бюджетної політики вже багато років існує практика коли депутатам та групам впливу в українській політиці вдається скорочувати статті видатків бюджету з прозорими і чіткими правилами розподілу на користь видатків на депутатські потреби, які можна розподіляти на власний розсуд. В результаті, фінансові ресурси отримують не ті регіони, які найбільше їх потребують для розв'язання гострих соціально – економічних проблем, а регіони, депутати з яких мають можливість домовитись із владою.

Підсумовуючи, відмітимо, що бюджетна політика на сучасному етапі розвитку країни характеризується певним відкатом у минуле, нівелюванням позитивних досягнень та виникненням проблем, що вже були вирішені раніше. Дослідження Інституту суспільно – економічних досліджень свідчать, що формування та реалізація бюджетної політики стали засобом лише політики стабілізації, бюджетний механізм практично втратив функцію інструмента економічного розвитку національної економіки. Суттєве обмеження видатків на економічний розвиток, підтримку соціальної сфери стало важливим чинником посилення економічного спаду, скорочення експорту, інвестицій і споживчих витрат. Процедура розробки та реалізації бюджетної політики є результатом ситуативних, непрозорих домовленостей, а не результатом виваженої довгострокової економічної

політики. Дослідження свідчать, що практично втрачений контроль за обґрунтованістю доходів і видатків бюджетних установ і організацій [3].

З урахуванням зазначених особливостей та вад бюджетної політики вбачається доцільним запропонувати наступні кроки з метою удосконалення бюджетної політики та посилення її впливу на національну економіку:

- необхідним є формування довгострокової стратегії розвитку економіки, яка повинна дати відповідь на питання, яку економічну модель уряд збирається будувати, які ресурси для цього потрібні і які реформи необхідно провести;

- на основі стратегії необхідно розробити структурно – інвестиційну політику з чітким визначенням пріоритетів розвитку економіки та заходами із залучення інвестицій у пріоритетні галузі. Інвестори повинні розуміти які довгострокові пріоритети розвитку сформовані в країні і яким чином держава стимулює інвестиційні процеси в пріоритетних галузях [9];

- на основі впровадження попередніх пропозицій необхідно вбачається розробка бюджетної стратегії, яка дозволить упорядкувати доходи і видатки бюджету на декілька років з обов'язковою прив'язкою до запланованих реформ (стратегія повинна містити перелік реформ, їх пріоритетність, вартість розробки і реалізації, терміни впровадження та ін.);

- одночасне реформування пов'язаних з бюджетною системою сфер діяльності: податкової системи, боргової політики держави, проведення регуляторної і адміністративної реформи, реформування системи соціального захисту, охорони здоров'я, освіти і науки та ін. [3];

- розробка політики по відношенню до великих державних підприємств, які мають стратегічне значення для економіки країни. Зазначена політика повинна сприяти упорядкуванню системи управління, скороченню витрат. Головна мета – підвищення прозорості та прибутковості зазначених компаній.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз свідчить, що на сучасному етапі розвитку бюджетна політика має певні особливості, які суттєво послаблюють позитивний ефект її застосування. З урахуванням того, що бюджетна політика має значний вплив на ділову активність національної економіки зазначений напрям дослідження тривалий час потребуватиме уваги дослідників. Актуальними залишаться питання пов'язані з формуванням та реалізацією бюджетної стратегії, вибором та фінансуванням структурних пріоритетів та багато ін.

BUDGET POLICY AND ITS FEATURES IN THE ECONOMY OF UKRAINE

Irina Shkodina, Doctor of Economics, Professor, Department of International Business and Economic Theory, V.N.Karazin Kharkiv National University, Svobody, 4, Kharkiv, Ukraine, 61077, Email: iryna.shkodina@karazin.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4035-3188>, Scopus author ID: 36069985400

Oleksandr Zelenko, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Economic Theory, G.S.Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Alchevsky st., 29, Kharkiv, Ukraine, 61002, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7283-0914>

The article considers the peculiarities of the formation and implementation of budget policy in the economy of Ukraine that have a significant impact on its effectiveness. Purpose: to define the peculiarities of the formation and implementation of budget policy and their consequences for the national economy of Ukraine. General scientific methods of obtaining knowledge have been used: analysis and synthesis - to distinguish certain features of budget policy both at the formation and implementation stages, and a system-based logical method - to assess the consequences of the existing budget policy in Ukraine and proposals for its improvement. The following results have been obtained: modern features of the formation and implementation of budget policy which have a significant impact on its effectiveness have been revealed. The impact of these features on socio-economic processes in the country has been analyzed. A system of related steps has been proposed to improve the results of a budget policy. It includes the development of a long-term strategy for the development of the economy, a structural investment policy of the state with well-defined priorities, a budget strategy with mandatory alignment with development priorities and planned reforms for several years, reforms in areas related to the budget system, and increased control over the proper use of budget funds. Conclusions: The analysis shows that fiscal policy has certain features that significantly weaken the positive effect of its application at the current stage of development. As fiscal policy significantly affects the direction of development and the business activity of the national economy, this research strand will still need the researchers' attention over time. Issues related to the formation and implementation of the budget strategy, selection and financing of structural priorities and so on are relevant.

Keywords: budget policy, peculiarities of formation and implementation of budget policy, strategy of economy development, budget strategy.

БЮДЖЕТНАЯ ПОЛИТИКА И ЕЕ ОСОБЕННОСТИ В ЭКОНОМИКЕ УКРАИНЫ

Шкодина Ирина Витальевна, докт.экон.наук, профессор, кафедра международного бизнеса и экономической теории, ХНУ имени В. Н. Каразина, площадь Свободы, 4, Харьков, Украина, 61077, e-mail: iryna.shkodina@karazin.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4035-3188>, Scopus author ID: 36069985400

Зеленько Александр Олегович, канд.экон.наук, доцент кафедры, кафедра экономической теории, ХНПУ имени Г. С. Сковороды, ул. Алчевских, 29, Харьков, Украина, 61002, e-mail: azelenko1077@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7283-0914>

В статье рассмотрены особенности формирования и реализации бюджетной политики в экономике Украины, которые имеют существенное влияние на ее результативность. Цель: определение особенностей формирования и реализации бюджетной политики и их последствий для национальной экономики Украины. Используются общенаучные методы познания: анализа и синтеза - для выделения отдельных особенностей бюджетной политики как на этапе формирования, так и ее реализации, системно - логический - для оценки последствий существующей бюджетной политики в Украине и предложений по ее усовершенствованию. Получены следующие результаты: выявлены современные особенности формирования и реализации бюджетной политики, которые имеют существенное влияние на ее результативность. Проанализированы последствия указанных особенностей для социально - экономических процессов в стране. С целью улучшения результатов бюджетной политики предложена система взаимосвязанных шагов, которые предусматривают разработку долгосрочной стратегии развития экономики, структурно - инвестиционной политики государства с четкими приоритетами, бюджетной стратегии на несколько лет с обязательной привязкой к приоритетам развития и запланированных реформ, проведение реформ в связанных с бюджетной системой сферах деятельности, усиление контроля за целевым использованием бюджетных средств. Выводы: Проведенный анализ свидетельствует, что на современном этапе развития бюджетная политика имеет определенные особенности, которые существенно ослабляют положительный эффект ее применения. С учетом того, что бюджетная политика существенно влияет на направление развития и на деловую активность национальной экономики, данное направление исследования еще длительное время будет нуждаться во внимании исследователей. Актуальными являются вопросы, связанные с формированием и реализацией бюджетной стратегии, выбором и финансированием структурных приоритетов и пр.

Ключевые слова: бюджетная политика, особенности формирования и реализации бюджетной политики, стратегия развития экономики, бюджетная стратегия.

Література

1. Алексей Кушч: Первый локдаун был одной из самых больших ошибок нашей власти — украинская экономика продолжает нести тяжелые потери. Экономические новости : веб – сайт. URL: <https://enovosty.com/ekonomika/full/2310-aleksey-kushh-pervyj-lokdaun-by-l-odnoj-iz-samyx-bolshix-oshibok-nashej-vlasti-ukrainskaya-ekonomika-prodolzhaet-nesti-tyazhelye-poteri>
2. Бюджет-2021: Попри обіцянки підвищення видатків на Офіс Зеленського залишили – нардеп. Економічна правда : веб – сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/11/27/668574/>
3. Бюджетна політика: прагматичний підхід до стратегічних рішень: Аврамченко К.В., Дешко А.А., Жаліло Я.А. та ін. К.: СТ-ДРУК, 2016. 112с.
4. В Украине сформировалась экономическая модель рантье, при которой никакого развития экономики и фондового рынка не будет, — Алексей Кушч. Экономические новости : веб – сайт. URL: <https://enovosty.com/ekonomika/full/2710-v-ukraine-sformirovalas-ekonomicheskaya-model-rante-pri-kotoroj-nikakogo-razvitiya-ekonomiki-i-fondovogo-rynka-ne-budet-aleksey-kushh>
5. Винокуров Я. Бюджет 2021. Які зміни уряд запланував для українців на наступний рік. Економічна правда : веб – сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/09/15/665123/>
6. Гаманюк О. Субвенція на соціально-економічний розвиток 2020: політичний розподіл залишився в менших обсягах. VoxUkraine : веб – сайт. URL: <https://voxukraine.org/uk/subventsiya-na-sotsialno-ekonomichnij-rozvitok-2020-politichnij-rozpodil-zalishiv-sya-v-menshix-obsyagah/>
7. Дем'янишин В. Г. Теоретичні засади бюджетної політики. *Світ фінансів*. 2007. №1. С.19 – 34.
8. Звіт «Підсумки роботи ДП «НАЕК «Енергоатом» за 8 місяців 2020 року». Енергоатом : веб – сайт. URL: https://www.energoatom.com.ua/ua/press_centra-19/novini_kompanii-20/p/za_8_misaciv_energoatom_splativ_podatkiv_ta_plateziv_bil_s_niz_na_9_4_mlrn_grn-46304
9. Зеленько О. О., Гуцан Т. Г., Гура А. О. Інвестиційний клімат в економіці України: сучасний стан і напрями покращення. *Бізнес Інформ*. 2020. №1. С.100-107. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-1-100-107>
10. Витончена гра. Що отримали депутати за підтримку бюджету 2021. Економічна правда : веб – сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/11/6/666988/>
11. «Мінус» 75 мільярдів: що показав аудит «Нафтогазу» і хто понесе покарання. Економічна правда : веб – сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/10/6/665879/>
12. Станом на кінець вересня не почалося фінансування 25 бюджетних програм на 9,5 мільярдів. Економічна правда : веб – сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/09/29/665665/>
13. Стигліц Д.Ю. Цена неравенства. Чем расслоение общества грозит нашему будущему : монографія. М. : Эксмо, 2012. 512 с.
14. Фонд боротьби з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/data_and_analytics-433
15. Shkodina I, Yehorova Y., Yatsyna V. Monetary policy as a factor of global financial market volatility increasing. *Financial and credit activities: problems of theory and practice*. 2017. Vol 1, No 22. P. 307 - 313. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/110044/105453>. <https://doi.org/10.18371/fcftp.v1i22.110044>

References

1. Aleksey Kushch: Pervyy lokdaun byl odnoy iz samykh bol'shikh oshibok nashey vlasti — ukrainskaya ekonomika prodolzhaet nesti tyazhelye poteri. [Oleksiy Kushch: The first lockdown was one of the biggest mistakes of our government - the Ukrainian economy continues to suffer heavy losses.] *Ekonomicheskie Novosti* [Economic news]: veb – sayt. Available at: <https://enovosty.com/ekonomika/full/2310-aleksey-kushh-pervyj-lokdaun-by-l-odnoj-iz-samyx-bolshix-oshibok-nashej-vlasti-ukrainskaya-ekonomika-prodolzhaet-nesti-tyazhelye-poteri> (accessed 30 Novemder 2020).
2. Bjudzhet-2021: Popry obicjanky pidvyshhennja vydatkiv na Ofis Zelensjkogho zalysyly – nardep. [Budget-2021: Despite promises to increase spending on the Office of Zelensky left - People's Deputy.] *Ekonomichna Pravda* [Economic Truth]: veb – sayt. Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/11/27/668574/> (accessed 29 Novemder 2020)
3. Avramchenko K.V., Dshko A.L., Zhailo Ja.A. (2016) *Bjudzhetna polityka: praghmatychnyj pidkhid do strategichnykh rishenj*. [Fiscal policy: a pragmatic approach to strategic decisions]: Kiev: ST-DRUK (in Ukrainian).
4. V Ukraine sformirovalas' ekonomicheskaya model' rant'e, pri kotoroy nikakogo razvitiya ekonomiki i fondovogo rynka ne budet, — Aleksey Kushch. [An economic model of rentier has formed in Ukraine, in which there will be no development of the economy and the stock market, - Oleksiy Kushch] *Ekonomicheskie novosti* [Economic news]: veb – sayt. Available at: <https://enovosty.com/ekonomika/full/2710-v-ukraine-sformirovalas-ekonomicheskaya-model-rante-pri-kotoroj-nikakogo-razvitiya-ekonomiki-i-fondovogo-rynka-ne-budet-aleksey-kushh> (accessed 29 Novemder 2020)
5. Vynokurov Ja. Bjudzhet 2021. Jaki zminy urjad zaplanuvav dlja ukrajinciv na nastupnyj rik. [Budget 2021. What changes has the government planned for Ukrainians next year.] *Ekonomichna pravda* [Economic

Truth]: veb – sajt. Available at: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/09/15/665123/> (accessed 29 November 2020)

6. Ghamanjuk O. Subvencija na socialjno-ekonomichnyj rozvytok 2020: politychnyj rozpodil zalyshyvsja v menshykh obsjaghakh. [Subvention for socio-economic development 2020: political distribution remained smaller] *VoxUkraine*: veb – sajt. Available at: <https://voxukraine.org/uk/subventsiya-na-sotsialno-ekonomichnij-rozvytok-2020-politichnij-rozpodil-zalishivsyja-v-menshih-obsyagah/> (accessed 28 November 2020)

7. Dem'janyshyn V. Gh. (2007) Teoretychni zasady bjudzhetnoji polityky. [Theoretical principles of budget policy]. *Svit finansiv*. vol. 1. pp.19 – 34.

8. Zvit «Pidsumky roboty DP «NAEK «Energhoatom» za 8 misjativ 2020 roku». [Report "Results of the work of NAEK Energoatom for 8 months of 2020"] *Energhoatom* [Energoatom]: veb – sajt. Available at: https://www.energoatom.com.ua/ua/press_centra-19/novini_kompanii-20/p/za_8_misjativ_energoatom_splativ_podatkiv_ta_plateziv_bil_s_niz_na_9_4_mlrn_grn-46304 (accessed 26 November 2020)

9. Zelenjko O. O., Ghucan T. Gh., Ghura A. O. (2020) Investycijnyj klimat v ekonomici Ukraini: suchasnyj stan i naprjamy pokrashhennja. [Investment climate in the economy of Ukraine: current status and areas for improvement]. *Biznes Inform*. vol. 1. pp.100-107. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-1-100-107>

10. Vytonchena ghra. Shho otrymaly deputaty za pidtrymku bjudzhetu 2021. [Graceful game. What did the deputies receive for supporting the 2021 budget] *Ekonomichna Pravda* [Economic Truth]: veb – sajt. Available at: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/11/6/666988/> (accessed 26 November 2020)

11. «Minus» 75 miljardiv: shho pokazav audyt «Naftogazu» i khto ponese pokarannja. ["Minus" 75 billion: what the audit of "Naftogaz" showed and who will be punished.] *Ekonomichna pravda* [Economic Truth]: veb – sajt. Available at: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/10/6/665879/> (accessed 21 November 2020)

12. Stanom na kinec veresnja ne pochalosja finansuvannja 25 bjudzhetnykh proghram na 9,5 miljardiv. [As of the end of September, funding for 25 budget programs worth 9.5 billion had not started] *Ekonomichna Pravda* [Economic Truth]: veb – sajt. Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/09/29/665665/> (accessed 15 November 2020)

13. Stiglits D.Yu. (2012) *Tsena neravenstva. Chem rassloenie obshchestva grozit nashomu budushchemu*. [The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future]. Moskva: Eksmo. (in Russian)

14. Fond borotjby z ghostroju respiratornoju khvoroboju COVID-19, sprychynenoju koronavirusom SARS-CoV-2, ta jiji naslidkamy. [Acute Respiratory Disease Fund COVID-19 caused by SARS-CoV-2 coronavirus and its consequences]. *Ministerstvo finansiv Ukrainy* [Ministry of Finance of Ukraine]: veb-sajt. Available at: https://www.mof.gov.ua/uk/data_and_analytics-433 (accessed 30 November 2020)

15. *Shkodina I., Yehorova Y., Yatsyna V. Monetary policy as a factor of global financial market volatility increasing. Financial and credit activities: problems of theory and practice*. 2017. Vol 1, No 22. P. 307 – 313. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/110044/105453> (accessed 30 November 2020) DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i22.110044>

Статтю отримано 9 грудня 2020 р.